

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Геолого-географски

Специалност: (код и наименование)

„География“

Г	Г	А	0	1	0	1	1	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Магистърска програма: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	8	0	4
---	---	---	---

(код и наименование)

Прогнозиране, планиране и регионална политика, IV-ти курс, редовно обучение

Свободноизбираема

Преподаватели: Гл. ас. д-р Димитър Димитров

Асистент:

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	-
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	-
	Доклад/Презентация	30
	Научно есе	-
	Курсов учебен проект	30
	Учебна екскурзия	-
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	10
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	20
3.	Демонстрационни занятия	-
4.	Посещения на обекти	-
5.	Портфолио	-
6.	Тестова проверка	-
7.	Решаване на казуси	-
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	-
9.	Практически изпит	-
10.	Курсов проект	20
11.	Изпит	50

Анотация на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина: Прогнозиране, планиране и регионална политика е включена учебния план на специалност География, редовно обучение. Тя е свободноизбираема и се изучава в четвърти курс, осми семестър в бакалавърската степен. Тя е завършващ етап в тяхното обучение в бакалавърската степен. Тя има за цел да бъдат изяснени на студентите сложните проблеми на научното прогнозиране на социално-икономическите и регионалните процеси по територията на страната. Научното прогнозиране на тези процеси е в основата на рационалното прогнозиране и разработката на планово-нормативните документи. Общински планове за развитие, областни стратегии за развитие, регионални планове за развитие, както и стратегическите документи на национално ниво. В курса се разкриват съвременните тенденции и процеси в регионалното развитие на страната, факторите за формирането и задълбочаването на регионалните диспропорции. Изяснява се интегралния характер на регионалната политика. Студентите се запознават със законово-нормативната рамка, обезпечаваша провеждането на регионалната политика в страната: Националната концепция за пространствено развитие, Оперативна програма „Региони в растеж”2014-2020, Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. и др.. Изясняват се философията и целите на приетите в страната след 1999 г. ЗРР. В курса се прави анализ и оценка на отделните периоди при провеждането на регионалната политика в България-достигнатите практически резултати и проблемите за разрешаване в перспектива. Разглеждат се основните инструменти при провеждането на регионалната политика. Специално внимание е отделено на същността и целите на провежданата в страната преференциална регионална политика, като един от основните инструменти за минимизиране на междурегионалните различия. Разглеждат се целите и приоритетите на регионалната политика, провеждана в ЕС. Изясняват се ролята и местата на регионалната статистическа отчетност и планиране на системата NUTS. Специално внимание се отделя на районите за планиране от нивото NUTS-2 и изясняването на тяхното място и роля при планирането и провеждането на регионалната политика в страната. При работата със студентите в течение на курса се прилага индивидуално-творческият подход. Чрез него се постига култивирането у студентите на проблемно мислене и творческо решаване на идентифицираните проблеми.

Предварителни изисквания:

- Студентите трябва да познават проблемите и тенденциите в социално-икономическото развитие на страната в периода след Втората световна война

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

- Да познават природо-ресурсния потенциал на страната и неговото териториално разпределение
- Да познават особенностите в географския фундамент на територията
- Да са запознати с тенденциите и демографските процеси и тяхната териториална проекция
- Да притежават умения за творческо ползване на научни литературни източници
- Да имат култивирани умения за балансирано представяне на научна разработка

Очаквани резултати:

Успешно завършилите обучението по тази дисциплина:

Ще знаят:

- Основните процеси и тенденции в регионалното развитие на страната
- Ще познават законово-нормативната рамка, обезпечаваща провеждането на регионалната политика в България
- Ще са запознати със стратегическите и планово-нормативните документи обезпечаващи провеждането на регионалната политика
- Ще са запознати с факторите водещи до формирането и задълбочаването на регионалните диспропорции в страната
- ще са запознати с основните инструменти при провеждането на регионалната политика
- Ще са запознати със същността и целите на преференциалната регионална политика и нейното място при минимизирането на вече формираните регионалните диспропорции по националната територия.

Ще могат да:

- правят самостоятелни експертни оценки за решаването на практико-приложни проблеми за управление на територията
- да участвуват компетентно в научни колективи за разработка на регионални проекти за устойчиво и балансирано развитие на територията
- да структурират логично и балансирано експертно становище, относно научната обосновка на регионален проект
- да разкриват факторите за формирането на реалните проблеми по територията
- да прилагат основните инструменти при провеждането на регионалната политика

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
---	-------	----------

1.	Същност и съдържанище на регионалната политика. Интегрален характер на регионалната политика. Регионално научно прогнозиране-регионално планиране-регионална политика:органична взаимовръзка.	2 часа
2.	Етапи при провеждането на регионалната политика в България. Регионалната политика в България от Освобождението /1878 г./ до края на Втората световна война 8 1945 г. /Регионалната политика в периода 1945- 1970 г.. Индустриализацията, като инструмент при провеждането на регионалната политика в България. Колективизацията и генезисът на регионалните диспропорции. Регионалната политика в периода 1970- 1989 г. Регионалният проект „Странджа-Сакар”. Регионалната политика в България в периода след 1989 г..	2 часа
3.	Научното прогнозиране, като база за провеждането на регионалната политика в България. Времеви хоризонти на научното прогнозиране. Принципи на научното прогнозиране. Инструментарий на научното прогнозиране. Нелинейният научен анализ и научното прогнозиране.	2 часа
4.	Планиране на регионалната политика в България. Законова рамка на регионалното планиране. Философия и цели на Закона за регионалното развитие в България- 1999 г., 2004 г./2005 г.,2008 г. Планово-нормативни документи на национално ниво:Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г./, Оперативна програма за регионално развитие 2013-2020 /, Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г..Планово-нормативни документи на регионално и локално ниво:Регионални планове за развитие, Областни стратегии за развитие, Общински планове за развитие и др..	2 часа
5.	Инструменти при провеждането на регионалната политика в България. Комплексната социално-икономическа политика-регионални проекции. Секторни политики по територията. Транспортната инфраструктурна политика, Териториалната структура на здравеопазването, образованието, науката и др.. Генериране на синергетичен ефект. Модел на краен полицентризм в регионалното развитие на България.	2 часа
6.	Териториална основа на провежданата в България регионална политика. Социално-икономическото райониране – научен метод и териториална основа при провеждането на регионалната политика в България. Видове райони: интегрални /комплексни/, целеви, отраслови.	2 часа
7.	Моделите на административно-териториално деление и устройство на страната- инструмент при провеждането на регионалната политика.и управлението на територията. Оценка на моделите на АТД на България след Освобождението и отражението им върху регионалното развитие. Необходимостта от ново АТД на България-модели и варианти.	2 часа
8.	Резултати и ефекти от провежданата в България регионална политика. Регионални диспропорции-фактори за формиране. Формирани депресивни географски региони в България. Оценка на факторите за тяхното формиране: геополитическите фактори, комплексната социално - икономическа политика, деиндустриализацията на страната и др..	2 часа
9.	Териториалната система- NUTS, като основа на статистическата отчетност и провеждането на регионалната политика. Районите от ниво NUTS-2/ райони за планиране / -териториален обхват и цели. Обосновка на необходимостта от нов модел на нивото NUTS-2 за България. Принципи и цели на модела.	2 часа
10.	Югозападен район за планиране Териториален обхват и потенциал за развитие. Устойчивост и формиране на регионални диспропорции в района. Инструменти при провеждането на регионалната политика в района. Демографски процеси и тенденции и устойчивост.	2 часа

11.	Северозападен район за планиране-териториален обхват и потенциал за развитие. Оценка на факторите за социално-икономическата и инфраструктурната му маргинализация. Потенциал за устойчиво и балансирано развитие. Перспективи.	2 часа
12.	Северен централен район за планиране. Оценка на степента на неговата териториална и функционална обвързаност. Регионални диспропорции по територията и инструменти за тяхното минимизиране. Възможности за устойчиво и балансирано развитие на територията. Перспективи.	2 часа
13.	Североизточен район за планиране-териториален обхват и потенциал за развитие. Формирани регионални диспропорции по територията му. Перспективи. Югоизточен район за планиране – териториален обхват и потенциал за развитие. Формирани регионални диспропорции и проблеми по територията му. Потенциал и перспективи за развитие.	2 часа
14.	Южен централен район-териториален обхват и потенциал за развитие. Регионални диспропорции и проблеми по територията. Инструменти за тяхното минимизиране. Тенденции и перспективи за развитие.	2 часа
15.	Европейската регионална политика и отражението и върху регионалното развитие на България. Цели и принципи на европейската регионална политика. Концепцията за „Европа на регионите” на ЕС. Участието на България в нея. Дунавската стратегия на ЕС. Участието на България в нея и възможностите за развитието на придунавските територии.	2 часа
Теми - Упражнения		
	При провеждането на семинарните занятия със студентите се прилага индивидуално-творческия подход. Студентите разработват курсов проект по предварително формулирана тема и посочени научни публикации и други източници. Темите на курсовите разработки тематично са обвързани с програмата на лекционния курс. Идеейният замисъл на този подход е у студентите да се култивира творческо и аналитично мислене, както възможности и умения за логично и балансирано представяне на експертно становище. Освен това по този начин те придобиват умения за участие в творчески научни колективи при разработката на проекти в сферата на регионалното развитие и политика.	30 часа

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Същност и съдържанище на регионалната политика. Интегрален характер на регионалната политика. Регионално научно прогнозиране-регионално планиране - регионална политика: органична взаимовръзка.
2.	Етапи при провеждането на регионалната политика в България. Регионалната политика в България от Освобождението /1878 г./ до края на Втората световна война - 1945 г. /. Регионалната политика в периода 1945- 1970 г.. Индустриализацията, като инструмент при провеждането на регионалната политика в България. Колективизацията и генезисът на регионалните диспропорции. Регионалната политика в периода 1970- 1989 г. . Регионалният проект „Странджа-Сакар”. Регионалната политика в България в периода след 1989 г.
3.	Научното прогнозиране, като база за провеждането на регионалната политика в България. Времени хоризонти на научното прогнозиране. Принципи на научното прогнозиране. Инструментарий на научното прогнозиране. Нелинейния научен анализ и научното прогнозиране.

4.	Планиране на регионалната политика в България. Законова рамка на регионалното планиране. Философия и цели на Закона за регионалното развитие в България- 1999 г., 2004 г./2005 г., 2008 г. Планово-нормативни документи на национално ниво: Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г./, Оперативна програма за регионално развитие 2013-2020 /, Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.. Планово-нормативни документи на регионално и локално ниво: Регионални планове за развитие, Областни стратегии за развитие, Общински планове за развитие и др..
5.	Инструменти при провеждането на регионалната политика в България. Комплексната социално-икономическа политика-регионални проекции. Секторни политики по територията. Транспортната инфраструктурна политика, Териториалната структура на здравеопазването, образованието, науката и др.. Генериране на синергетичен ефект. Модел на краен полицентризъм в регионалното развитие на България.
6.	Териториална основа на провежданата в България регионална политика. Социално-икономическото райониране – научен метод и териториална основа при провеждането на регионалната политика в България. Видове райони: интегрални /комплексни /, целеви, отрасли.
7.	Моделите на административно-териториално деление и устройство на страната- инструмент при провеждането на регионалната политика и управлението на територията. Оценка на моделите на АТД на България след Освобождението и отражението им върху регионалното развитие. Необходимостта от ново АТД на България- модели и варианти.
8.	Резултати и ефекти от провежданата в България регионална политика. Регионални диспропорции-фактори за формиране. Формирани депресивни географски региони в България. Оценка на факторите за тяхното формиране: геополитическите фактори, комплексната социално-икономическа политика, деиндустриализацията на страната и др..
9.	Териториалната система- NUTS, като основа на статистическата отчетност и провеждането на регионалната политика. Районите от ниво NUTS-2/ райони за планиране / -териториален обхват и цели. Обосновка на необходимостта от нов модел на нивото NUTS-2 за България. Принципи и цели на модела.
10.	Югозападен район за планиране Териториален обхват и потенциал за развитие. Устойчивост и формирани регионални диспропорции в района. Инструменти при провеждането на регионалната политика в района. Демографски процеси и тенденции и устойчивост.
11.	Северозападен район за планиране-териториален обхват и потенциал за развитие. Оценка на факторите за социално-икономическата и инфраструктурната му маргинализация. Потенциал за устойчиво и балансирано развитие. Перспективи.
12.	Северен централен район за планиране. Оценка на степента на неговата териториална и функционална обвързаност. Регионални диспропорции по територията и инструменти за тяхното минимизиране. Възможности за устойчиво и балансирано развитие на територията. Перспективи.
13.	Североизточен район за планиране-териториален обхват и потенциал за развитие. Формирани регионални диспропорции по територията му. Перспективи. Югоизточен район за планиране – териториален обхват и потенциал за развитие. Формирани регионални диспропорции и проблеми по територията му. Потенциал и перспективи за развитие.
14.	Южен централен район- териториален обхват и потенциал за развитие. Регионални диспропорции и проблеми по територията. Инструменти за тяхното минимизиране. Тенденции и перспективи за развитие.
15.	Европейската регионална политика и отражението и върху регионалното развитие на България. Цели и принципи на европейската регионална политика. Концепцията за „ Европа на регионите” на ЕС. Участието на България в нея. Дунавската стратегия на ЕС. Участието на България в нея и възможностите за развитието на придунавските територии.

Библиография

- Бояджиев, В. За значението и съдържанието на някои основни категории на теоретичното географско познание. – *Год. на СУ, ГГФ, кн. 2 География*, т. 87, 1995.
- Бояджиев, В. Регионалната политика в българското земеделие: по-добре късно, отколкото никога. – В: *Аграрната реформа-нови проекции-век XXI*, Свищов, 1998.
- Маринов, В., *Планиране на регионалното развитие (практически аспекти)*, С., 2000.
- Генешки, М. *Инфраструктурна база на териториалните системи*. С., 1988.
- Генешки, М. *Инфраструктура и регионално развитие*. С., 1989.
- Генешки, М. *Териториалните общности в НР България*. С., 1989.

Димов, Н. Географските системи: еволюция, самоорганизация, управление. – В: Сб. Теоретични проблеми на географското познание, В.Търново, 1994.

Димитров, Д. Приложение на комплексното (интегрално) социално-икономическо райониране при провеждането на регионалната политика в България Год. на СУ Димитров, Д., Влияния на пространственото развитие на транспортната инфраструктура за постигането на устойчиво и балансирано развитие на регионите в България, Сб. Устойчиво и балансирано развитие на регионите в България, София, 2015. „См. Климент Охридски”. Геолого-географски фак., 2, Т. 99. София, 2007.

Димитров, Д., Административно-териториалното устройство: инструмент при провеждането на регионалната политика в България, Год. на СУ, ГГФ, т. 107, 2016

Димитров, Д., Регионалното развитие и регионалната политика в България: състояние, тенденции, модели, инструменти, 2017

Димов, Н. Глобализация и регионалност: географска интерпретация. В: Сб. 50 години Географски институт БАН, С., 2000.

Димов, Н. Проблеми на самоорганизацията и синергизма в регионалното развитие на България. – Инст. по социология, С., 2006.

Димов, Н. Регионално устойчиво развитие на България: предимства, ограничения и синергетичен ефект. – В: Евроинтеграция и устойчиво развитие. С., Фондация „Фридрих Еберт”, Институт по социология при БАН, 2007.

Димов, Н. Райониране, социално-икономически райони и регионално развитие на България, С., 2012.

Макрорегионалните стратегии в Европейския съюз. 2009, с.1, изд.на ЕС.

Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013- 2025 г.

Национална стратегия за регионално развитие за периода 2012- 2022 г.

Дата: 10.02.2018 г.

Съставил: Гл. ас. д-р Димитър Димитров